

Το οικονομικό πρόβλημα στη Γαλλία είναι το μεγάλο κράτος

Συντάκτης: Χρήστος Λούκας, Βοηθός Ερευνητής ΚΕΦΙΜ

Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών

Βασικά Συμπεράσματα

- Το κύριο πρόβλημα της γαλλικής οικονομίας εντοπίζεται στο υπερβολικά μεγάλο μέγεθος του κρατικού μηχανισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι το γαλλικό κράτος καταγράφει ελλείμματα και δανείζεται εδώ και 52 συνεχόμενα χρόνια, από το 1974 μέχρι σήμερα.
- Ο Εμμανουέλ Μακρόν το 2017 παρέλαβε ένα κράτος που απορροφούσε το 57,7% του ΑΕΠ. Το 2025 διαχειρίζεται ουσιαστικά το ίδιο ποσοστό (57,2%), 7,4 μονάδες υψηλότερα από τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Οι φορολογικές ελαφρύνσεις της πρώτης θητείας Μακρόν δεν συνοδεύτηκαν από περικοπές δαπανών, οπότε η φιλελεύθερη πολιτική που του αποδίδεται δεν εφαρμόστηκε ποτέ πλήρως για να διασφαλιστεί παράλληλα η δημοσιονομική βιωσιμότητα της χώρας.
- Το δημόσιο χρέος της Γαλλίας αυξήθηκε από το 98,8% του ΑΕΠ το 2017 στο 115,6% το 2025 (+16,8 μονάδες), την ίδια στιγμή που στην ευρωζώνη η αντίστοιχη αύξηση ήταν μόλις 0,3 μονάδες. Με έλλειμμα 5,1% του ΑΕΠ το 2025, πολύ πάνω από το όριο του 3%, το βάρος της αποπληρωμής θα πέσει στις νέες γενιές που διαδηλώνουν σήμερα.
- Οι επιδόσεις της Γαλλίας στον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας επιβεβαιώνουν ότι η Γαλλία επί Μακρόν δεν εφάρμοσε πολιτικές οικονομικής ελευθερίας. Ο τομέας του Δείκτη με τη χαμηλότερη επίδοση για τη Γαλλία είναι το μέγεθος του κράτους, όπου το 2024 καταλαμβάνει τη 153η θέση ανάμεσα σε 165 χώρες. Από το 2017, η κατάταξη της χώρας στους τρεις τομείς που ελέγχει η εθνική κυβέρνηση (το μέγεθος του κράτους, το νομικό σύστημα και η ρύθμιση των αγορών) επιδεινώθηκε, με το μέγεθος του κράτους να πέφτει από την 146η στην 153η θέση, το νομικό σύστημα από την 25η στην 27η θέση και το ρυθμιστικό περιβάλλον από την 40ή στην 51η θέση. Οι βελτιώσεις εντοπίζονται στους δύο τομείς όπου η πολιτική ασκείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δηλαδή στο υγιές νόμισμα και στο διεθνές εμπόριο.
- Σχετικά με την εκπαίδευση, το πεδίο που απετέλεσε την αφορμή για τις πρόσφατες διαδηλώσεις στη Γαλλία, σήμερα το γαλλικό κράτος δαπανά το 5,1% του ΑΕΠ, περισσότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ των 27 που βρίσκεται στο 4,7%. Τα προβλήματα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας δεν οφείλονται στη συνολική χρηματοδότηση, αλλά στην εσωτερική κατανομή των πόρων, καθώς το ύψος των εκπαιδευτικών δαπανών είναι πλάσματικό.

Συγκεκριμένα, το 32% των πιστώσεων του υπουργείου Παιδείας πηγαίνει σε συνταξιοδοτικές εισφορές, με αποτέλεσμα ένα τρίτο περίπου των κονδυλίων να μη φτάνει στις σχολικές αίθουσες, τις υποδομές και τους μισθούς των εν ενεργεία εκπαιδευτικών.

- Το εκρηκτικό αυτό μείγμα οικονομικής δυσφορίας τροφοδοτεί άμεσα την άνοδο του λαϊκισμού, με τη Γαλλία να καταγράφει 43% υποστήριξης σε λαϊκιστικά και αυταρχικά κόμματα στον πρόσφατο Δείκτη Αυταρχικού Λαϊκισμού του Ινστιτούτου Timbro για το 2026. Το οξύμωρο είναι ότι, ενώ το κεντρικό οικονομικό πρόβλημα της χώρας εντοπίζεται σε ένα ήδη υπερχρεωμένο κράτος, οι ακραίες δυνάμεις της Λεπέν και του Μελανσόν υπόσχονται ως λύση την περαιτέρω επέκταση του κράτους σε σημαντικούς τομείς όπως το ασφαλιστικό. Η λαϊκιστική ψήφος εγκλωβίζει έτσι τη Γαλλία σε έναν φαύλο κύκλο, όπου οι υποσχέσεις για νέες δαπάνες και παροχές απλώς θα διογκώσουν τα ελλείμματα που προκάλεσαν την ίδια την κρίση.

1 Εισαγωγή

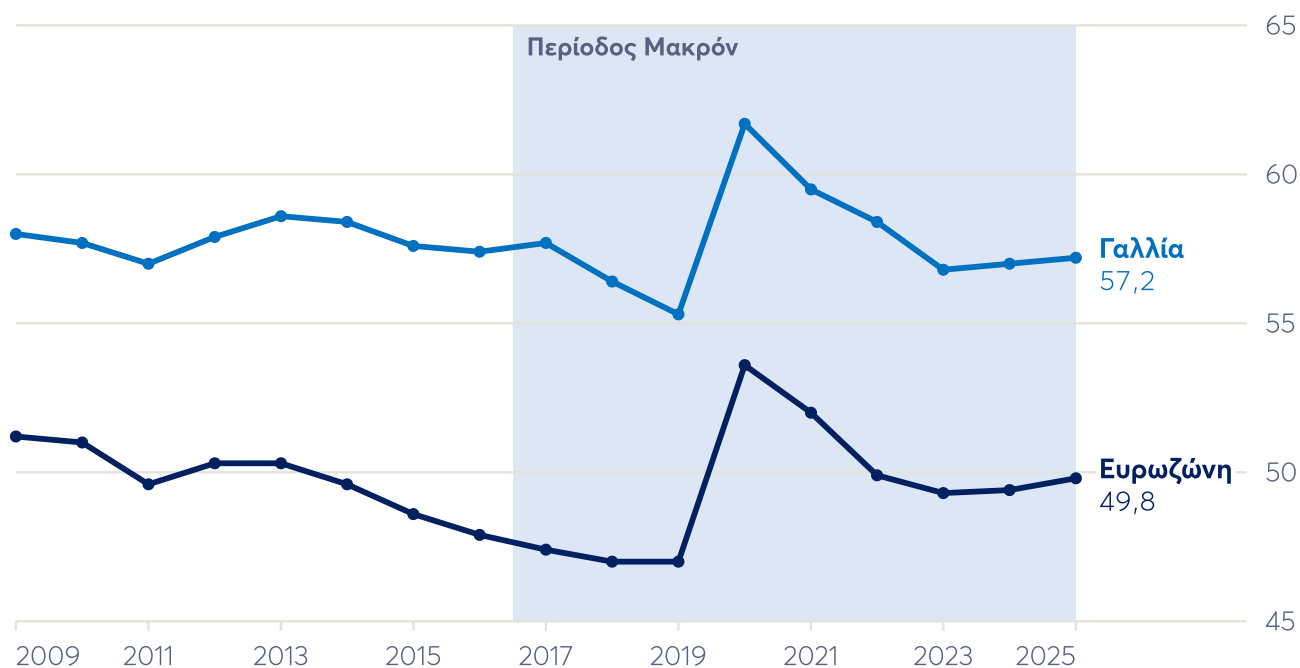
Η πολιτική κρίση στη Γαλλία ξεκίνησε από κινητοποιήσεις που αφορούν το εκπαιδευτικό σύστημα, οδηγώντας σε ευρύτερα κοινωνικά αιτήματα σχετικά με το επίπεδο ζωής των Γάλλων πολιτών. Ο Εμμανουέλ Μακρόν παρουσιάζεται ως ο πρόεδρος που δοκίμασε πολιτικές λιτότητας, οι οποίες μείωσαν τον ρόλο του κράτους στην οικονομία, με αποτέλεσμα τη σημερινή ανάγκη για περικοπή κοινωνικών παροχών. Η πολιτική του εμφανίζεται συχνά ως φιλελευθεροποίηση της οικονομίας. Ωστόσο, τα σχεδόν δέκα χρόνια διακυβέρνησης Μακρόν δεν φαίνεται να οδηγούν σε αυτό το συμπέρασμα. Στην Γαλλία, το κράτος σήμερα διαχειρίζεται ένα μεγάλο μέρος του συνολικού εισοδήματος, ενώ οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις, όπως αυτή στο ασφαλιστικό σύστημα, δεν έχουν προχωρήσει.

Η παρούσα ανάλυση επιχειρεί να καταγράψει την πορεία της γαλλικής οικονομίας σε ορισμένους βασικούς τομείς της δημοσιονομικής και ρυθμιστικής πολιτικής, καταδεικνύοντας πως η Γαλλία τόσο πριν τον Μακρόν όσο και σήμερα συνεχίζει να είναι μία οικονομία που βασίζεται στο κράτος και δεν έχει προχωρήσει σε σχετική φιλελευθεροποίηση.

2 Το μέγεθος του κράτους

Το 2009 οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης της Γαλλίας ανήλθαν στο 58% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, το 2017 στο 57,7%, το 2025 στο 57,2%. Η μόνη εξαίρεση στο σχετικά στάσιμο αυτό ποσοστό ήταν το 2020, κατά την περίοδο της πανδημίας όπου το ποσοστό έφτασε το 61,7% πριν επιστρέψει στα προηγούμενα επίπεδα. Σε επίπεδο ευρωζώνης, το κράτος απορροφά κατά μέσο όρο το 49,8% του ΑΕΠ, 7,4 μονάδες χαμηλότερα από τη Γαλλία. Το Γράφημα 1 παρουσιάζει την πορεία των δαπανών της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 2009 μέχρι το 2025.

Γράφημα 1. Δαπάνες γενικής κυβέρνησης, % του ΑΕΠ, 2009–2025

Πηγή: Eurostat (gov_10a_main), γενική κυβέρνηση. Στοιχεία 2024 και 2025 προσωρινά.

Η Banque de France δείχνει πού κατευθύνονται οι πόροι.^[1] Η Γαλλία δαπανά το 32,2% του ΑΕΠ της για κοινωνική προστασία, όταν το αντίστοιχο μέγεθος στην ευρωζώνη είναι 27,2%. Το ασφαλιστικό σύστημα στη Γαλλία ήταν και παραμένει αναδιανεμητικό (*pay-as-you-go*), δηλαδή οι σημερινοί εργαζόμενοι πληρώνουν απευθείας τις συντάξεις των σημερινών συνταξιούχων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη ραγδαία γήρανση του πληθυσμού και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, δημιουργεί μια μεγάλη χρηματοδοτική τρύπα, καθώς η αναλογία εργαζομένων προς συνταξιούχους έχει συρρικνωθεί επικίνδυνα. Η πρόσφατη προσπάθεια για ασφαλιστική μεταρρύθμιση, η οποία αποσκοπούσε στη σταδιακή αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης στα 64 έτη, οδηγήθηκε τελικά σε πολιτικό πάγωμα και αναστολή. Υπό την πίεση των μαζικών διαδηλώσεων και των πολιτικών ισορροπιών στην Εθνοσυνέλευση, η μεταρρύθμιση δεν προχώρησε, αφήνοντας το σύστημα εκτεθειμένο σε ετήσια ελλείμματα δισεκατομμυρίων που το κράτος αναγκάζεται να καλύπτει με νέο δανεισμό.

Το ΔΝΤ το αναφέρει χωρίς περιστροφές στην τελευταία του έκθεση, ότι η Γαλλία έχει τον υψηλότερο λόγο δαπανών προς ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και χρειάζεται εξορθολογισμό σε κεντρική κυβέρνηση, κοινωνική ασφάλιση και τοπική αυτοδιοίκηση.^[2]

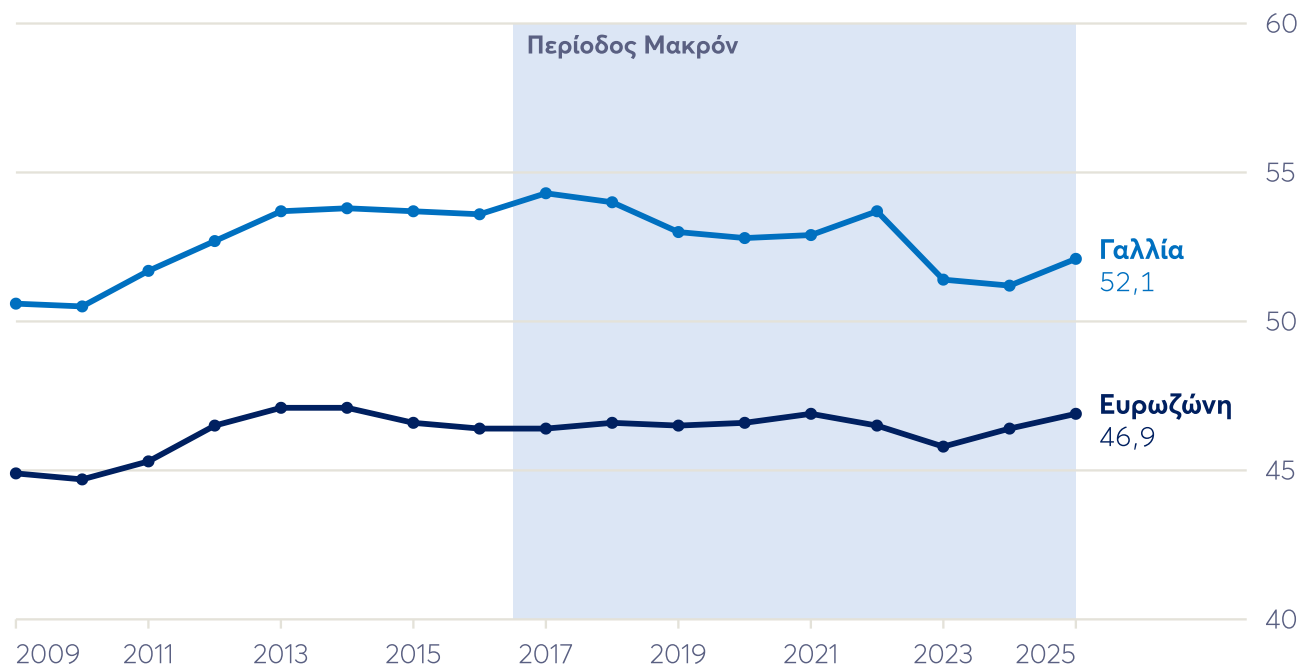
3 Οι φόροι και τα έσοδα

Το δεύτερο βαρύτερο φορολογικό βάρος ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, και όμως τα έσοδα υποχώρησαν κατά 2,2 μονάδες

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ για το 2024, οι Γάλλοι πληρώνουν φόρους και εισφορές που αντιστοιχούν στο 43,5% του ΑΕΠ ενώ ο μέσος όρος των χωρών είναι στο 34,1%. Η μόνη χώρα που ξεπερνάει τα επίπεδα της Γαλλίας είναι η Δανία που αγγίζει το 45,2%.^[3]

Κοιτάζοντας την πορεία των συνολικών εσόδων μπορούμε να δούμε δύο φάσεις. Από το 2009 μέχρι το 2017 η Γαλλία ανέβασε σταδιακά τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης από το 50,6% του ΑΕΠ στο 54,3% του ΑΕΠ. Από το 2017 και έπειτα έγινε προσπάθεια να επιτευχθεί μια ήπια αποκλιμάκωση, και έως το 2025 τα έσοδα υποχώρησαν κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες, στο 52,1%. Η ευρωζώνη στο ίδιο διάστημα πήγε από 46,4% σε 46,9% (Γράφημα 2).

Γράφημα 2. Έσοδα γενικής κυβέρνησης, % του ΑΕΠ, 2009–2025

Πηγή: Eurostat (gov_10a_main). Τα έσοδα της Γαλλίας για τα έτη 2009 έως 2015 υπολογίστηκαν ως δαπάνες συν ισοζύγιο, μια λογιστική ταυτότητα που ταιριάζει ακριβώς με τα δημοσιευμένα στοιχεία των ετών 2016 και 2017.

Κατά την πρώτη θητεία του Εμμανουέλ Μακρόν, ο φόρος εταιρειών έπεσε από το 33% στο 25%, με κόστος περίπου 11 δισ. ευρώ για το γαλλικό δημόσιο ταμείο. Ο Φόρος Αλληλεγγύης στην Περιουσία (Impôt de solidarité sur la fortune, ISF), που επιβαλλόταν κάθε χρόνο στην καθαρή αξία της συνολικής περιουσίας (ακίνητα, καταθέσεις, μετοχές) όσων ξεπερνούσαν τα 1,3 εκατ. ευρώ, αντικαταστάθηκε από τον πολύ πιο στενό Φόρο Ακίνητης Περιουσίας (Impôt sur la fortune immobilière, IFI), που επιβάλλεται πλέον μόνο στην αξία των ακινήτων πάνω από το ίδιο όριο και αφήνει εκτός τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, με κόστος 3,8 δισ. ευρώ. Επιπλέον, η σταδιακή κατάργηση του τοπικού φόρου κατοικίας κόστισε περίπου 10 δισ. ευρώ ετησίως και οι φόροι παραγωγής περιορίστηκαν κατά 20 δισ. ευρώ το 2020 και το 2021.^[4]

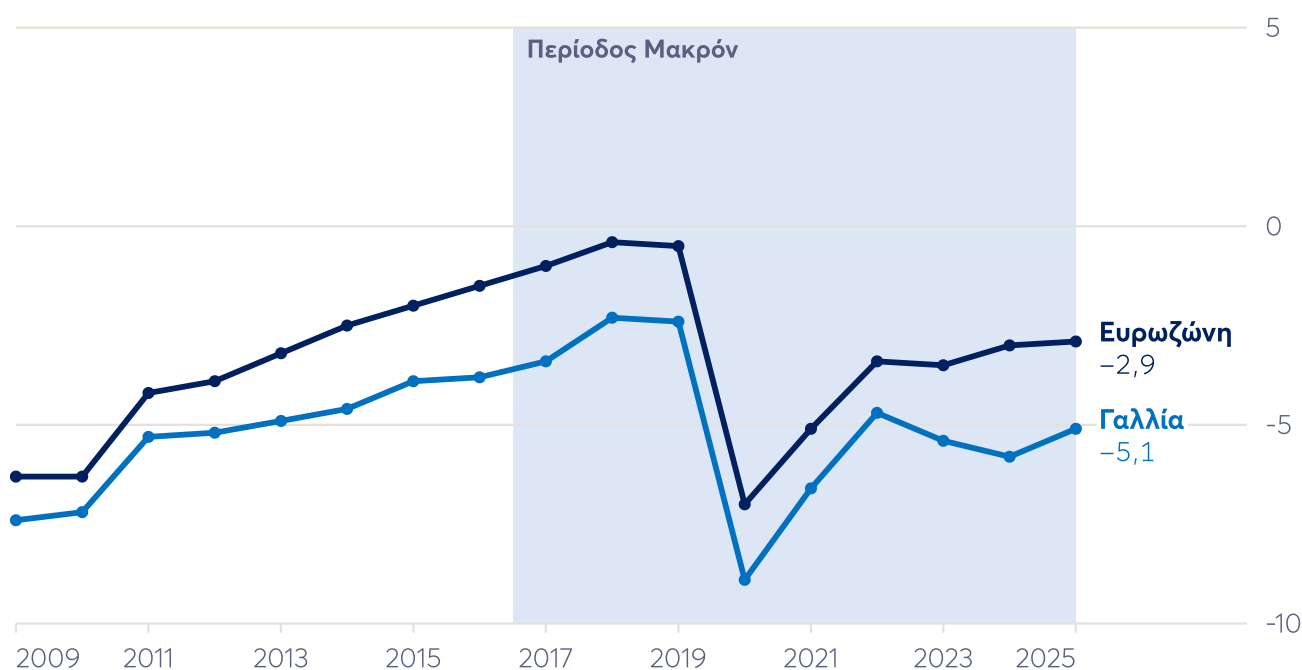
Αυτά τα μέτρα στηρίζουν τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα αφήνοντας περισσότερα χρήματα στα χέρια των πολιτών. Παρ' όλα αυτά, μαζί με τις φοροελαφρύνσεις με σκοπό την επανεκκίνηση της οικονομίας το κράτος δεν προχώρησε σε ανάλογη περικοπή δαπανών, με τον δανεισμό να καλύπτει αυτό το χρηματοδοτικό κενό. Συνεπώς, η οικονομική πολιτική του Μακρόν μπορεί να χαρακτηριστεί φιλελεύθερη από την πλευρά των φορολογικών εσόδων, ωστόσο, ως προς την κρίσιμη πλευρά της περικοπής δαπανών στο γαλλικό κράτος συνέχισε μία δημοσιονομική επέκταση βασισμένη στον δανεισμό.

4 Το έλλειμμα και το χρέος

Έλλειμμα από 3,4% σε 5,1% και χρέος 17 μονάδες υψηλότερα μέσα σε οκτώ χρόνια

Ο τελευταίος γαλλικός προϋπολογισμός με θετικό ισοζύγιο ήταν αυτός του 1974, οπότε το γαλλικό κράτος καταγράφει ελλείμματα και δανείζεται εδώ και 52 συνεχόμενα χρόνια.^[5] Το 2009 το έλλειμμα της Γαλλίας βρισκόταν στο 7,4% του ΑΕΠ, ενώ σταδιακά έπεσε στο 2,3% το 2018 και στο 2,4% το 2019, επιτυγχάνοντας τον στόχο του 3% που ορίζει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Το 2020 όμως ανήλθε στο 8,9% και το 2025 έφτασε το 5,1% σύμφωνα με στοιχεία του INSEE (Γράφημα 3).^[6] Αν προσθέταμε τα ελλείμματα της περιόδου 2017 έως 2025 θα φτάναμε στο 44,6% του ΑΕΠ. Μια χώρα μπορεί θεωρητικά να τρέχει ελλείμματα εις άπειρον με την προϋπόθεση ότι ο ρυθμός αύξησης του χρέους είναι μικρότερος από τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας. Ωστόσο, οι αναπτυξιακές προοπτικές της Γαλλίας δεν είναι ευνοϊκές.

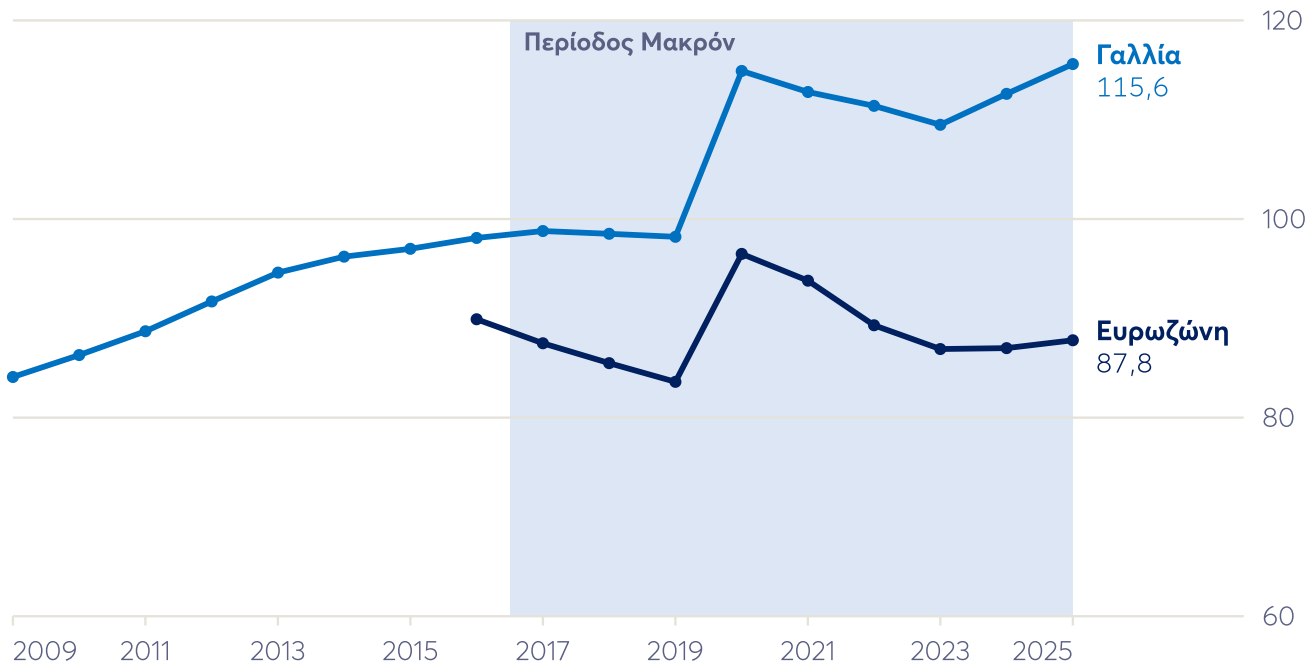
Γράφημα 3. Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης, % του ΑΕΠ, 2009–2025

Πηγή: Eurostat (gov_10dd_edpt1), καθαρός δανεισμός (αρνητικό πρόσημο) και καθαρή χρηματοδότηση (θετικό πρόσημο) της γενικής κυβέρνησης.

Το χρέος της Γαλλίας έχει αυξηθεί από 98,8% του ΑΕΠ το 2017 στο 115,6% το 2025, δηλαδή κατά 16,8 μονάδες, ενώ στην ευρωζώνη η αύξηση ήταν μόλις 0,3 μονάδες (Γράφημα 4). Οι προοπτικές δεν είναι επίσης ιδιαίτερα αισιόδοξες, καθώς το βασικό σενάριο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου τοποθετεί το έλλειμμα γύρω στο 6% μεσοπρόθεσμα, με το χρέος σε αυξητική τάση έως το 2030.^[2] Η ίδια η γαλλική κυβέρνηση στοχεύει σε έλλειμμα κάτω του 3% ως το 2029.^[7]

Γράφημα 4. Δημόσιο χρέος, % του ΑΕΠ, 2009–2025

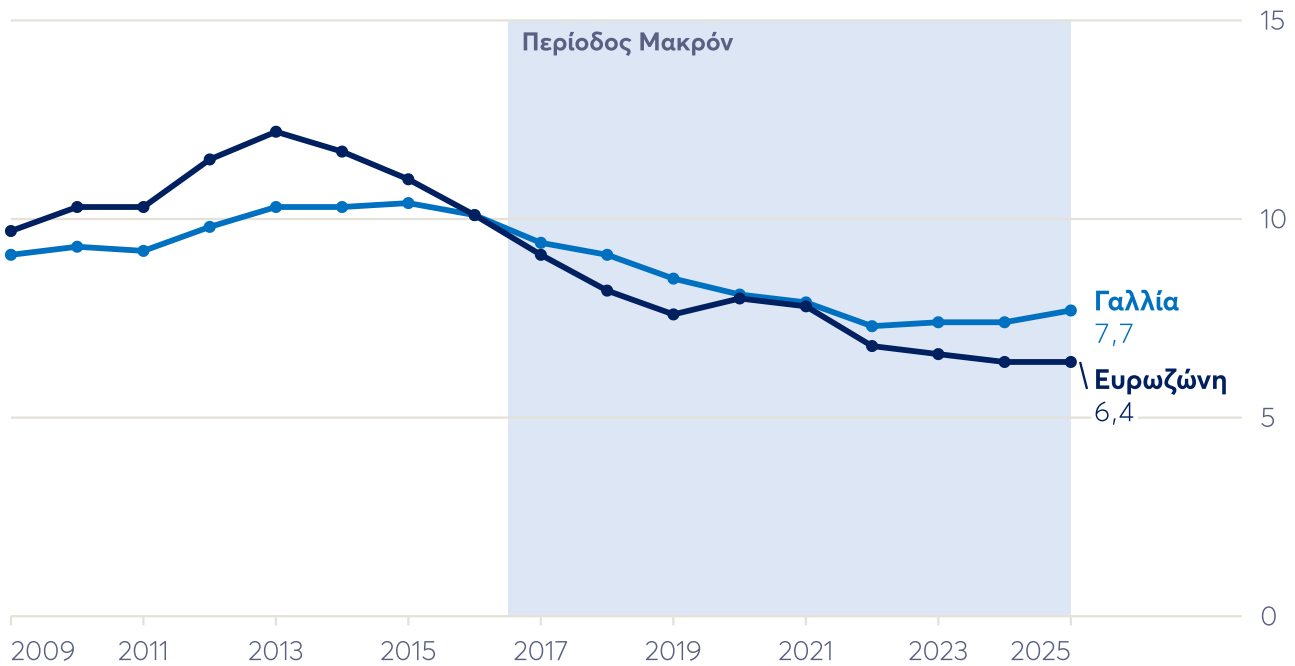
Πηγή: Eurostat (gov_10dd_edpt1), ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης.

Το υψηλό χρέος είναι προβληματικό καθώς τα σημερινά ελλείμματα θα πρέπει να πληρωθούν στο μέλλον μαζί με τους τόκους. Ακόμη και οι αγαθοί σκοποί για τους οποίους το γαλλικό κράτος αναλαμβάνει αυτό το χρέος (παιδεία, υγεία, συντάξεις κτλ.) σημαίνουν ότι οι μελλοντικές γενιές, δηλαδή οι νέοι και οι νέες της Γαλλίας που διαδηλώνουν αυτή τη στιγμή, θα πρέπει να το αποπληρώσουν απολαμβάνοντας οι ίδιοι λιγότερα δημόσια και καταναλωτικά αγαθά.

5 Εργασία, απασχόληση και ανάπτυξη

Η ανεργία στη Γαλλία ήταν 9,1% το 2009, ανέβηκε στο 10,4% το 2015, έπεσε στο 7,4% το 2023 και ανέβηκε κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες το 2025. Το ποσοστό αυτό είναι φυσιολογικό για μια χώρα της ΕΕ με μεγάλο κράτος πρόνοιας και έντονο παρεμβατισμό στην αγορά εργασίας. Η διαφορά από την ευρωζώνη, που ήταν 0,3 μονάδες το 2017, είναι πλέον 1,3 μονάδες (Γράφημα 5).

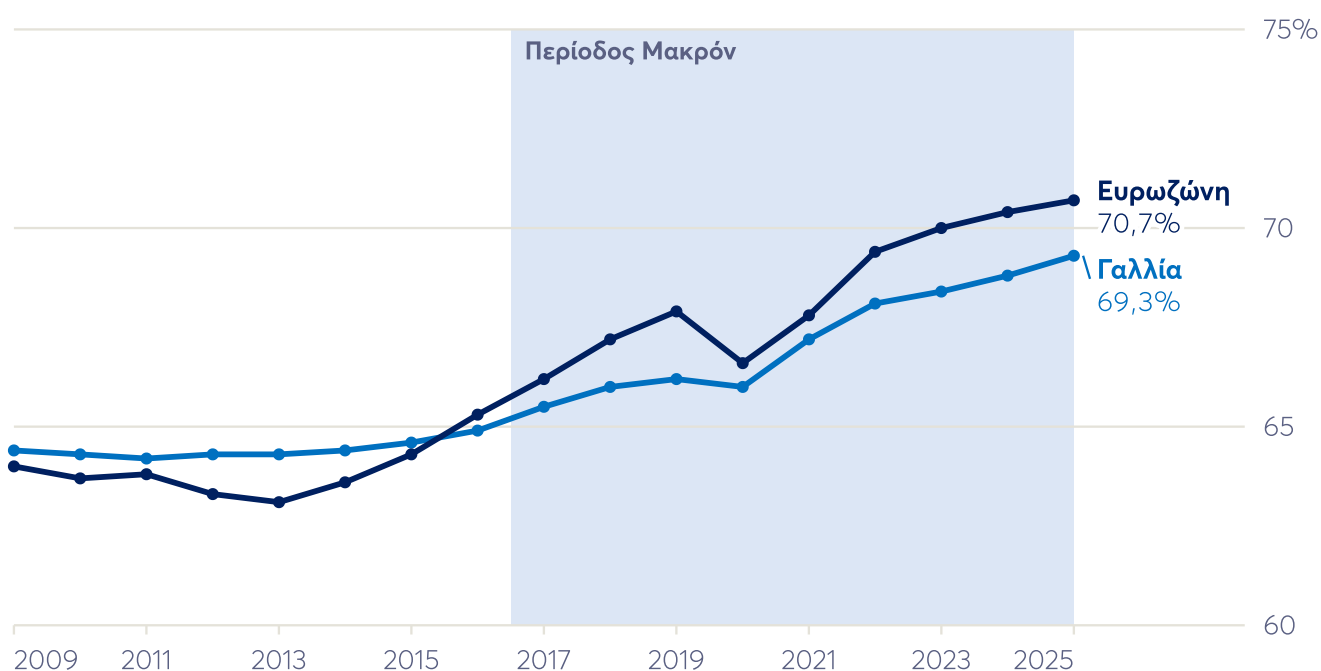
Γράφημα 5. Ανεργία, % του εργατικού δυναμικού, 2009–2025

Πηγή: Eurostat (une_rt_a), ηλικίες 15 έως 74. Από το 2021 υπάρχει αλλαγή ορισμού στις έρευνες εργατικού δυναμικού.

Το βαθύτερο πρόβλημα είναι η ποσότητα της εργασίας. Το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιών 15 έως 64 αυξήθηκε στη Γαλλία κατά 3,8 μονάδες από το 2017 έως το 2025, από 65,5% σε 69,3%, όταν η ευρωζώνη αυξήθηκε κατά 4,5 μονάδες, από 66,2% σε 70,7% (Γράφημα 6). Σύμφωνα με το Rexecode, οι ετήσιες ώρες εργασίας ανά άτομο σε ηλικία εργασίας ήταν το 2024 1.105 στη Γαλλία, 1.153 στην ευρωζώνη και 1.212 στη Γερμανία, και στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο το Βέλγιο και η Ισπανία δουλεύουν λιγότερο.^[8] Το ΔΝΤ το συνδέει με το κεντρικό μακροοικονομικό πρόβλημα της χώρας, το χάσμα κατά κεφαλήν εισοδήματος με τις ΗΠΑ, που ξεπερνά πλέον το 20% και οφείλεται κυρίως σε χαμηλότερη παραγωγικότητα και απασχόληση.^[2]

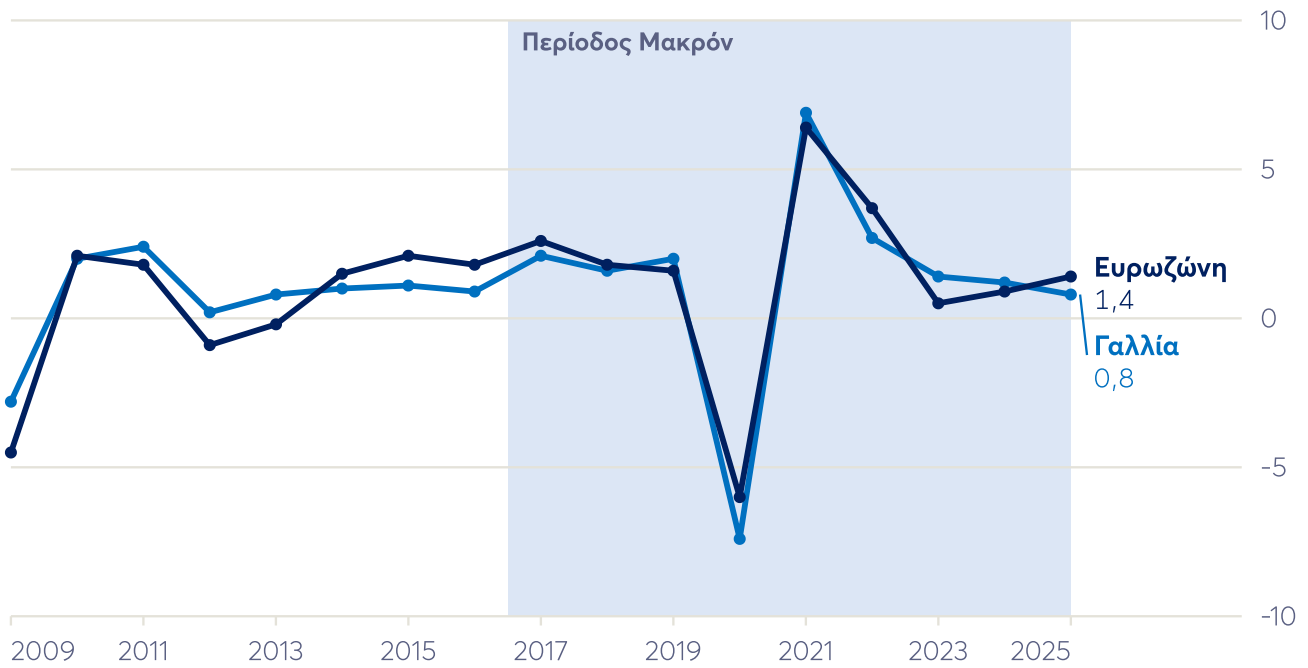
Γράφημα 6. Ποσοστό απασχόλησης ηλικιών 15 έως 64, % του πληθυσμού, 2009–2025

Πηγή: Eurostat (lfsi_emp_a), απασχόληση ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 15 έως 64. Από το 2021 υπάρχει αλλαγή ορισμού στις έρευνες εργατικού δυναμικού.

Σχετικά με τις αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας, η σωρευτική αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ από το 2017 έως το 2025 είναι περίπου 11,3% στη Γαλλία και 13,2% στην ευρωζώνη (Γράφημα 7). Το ΔΝΤ βλέπει τον δυνητικό ρυθμό της Γαλλίας στο 1% περίπου και εκτιμά ότι μια άνοδος κατά 0,3 μονάδες θα μείωνε το δημόσιο χρέος σχεδόν κατά 10 μονάδες του ΑΕΠ μακροπρόθεσμα, πράγμα που δείχνει πόσο κοστίζει η χαμηλή παραγωγικότητα στα δημόσια οικονομικά.^[2] Οι γεωπολιτικές και τεχνολογικές εξελίξεις αυξάνουν επιπλέον την αβεβαιότητα.

Γράφημα 7. Πραγματική μεταβολή του ΑΕΠ, %, 2009–2025

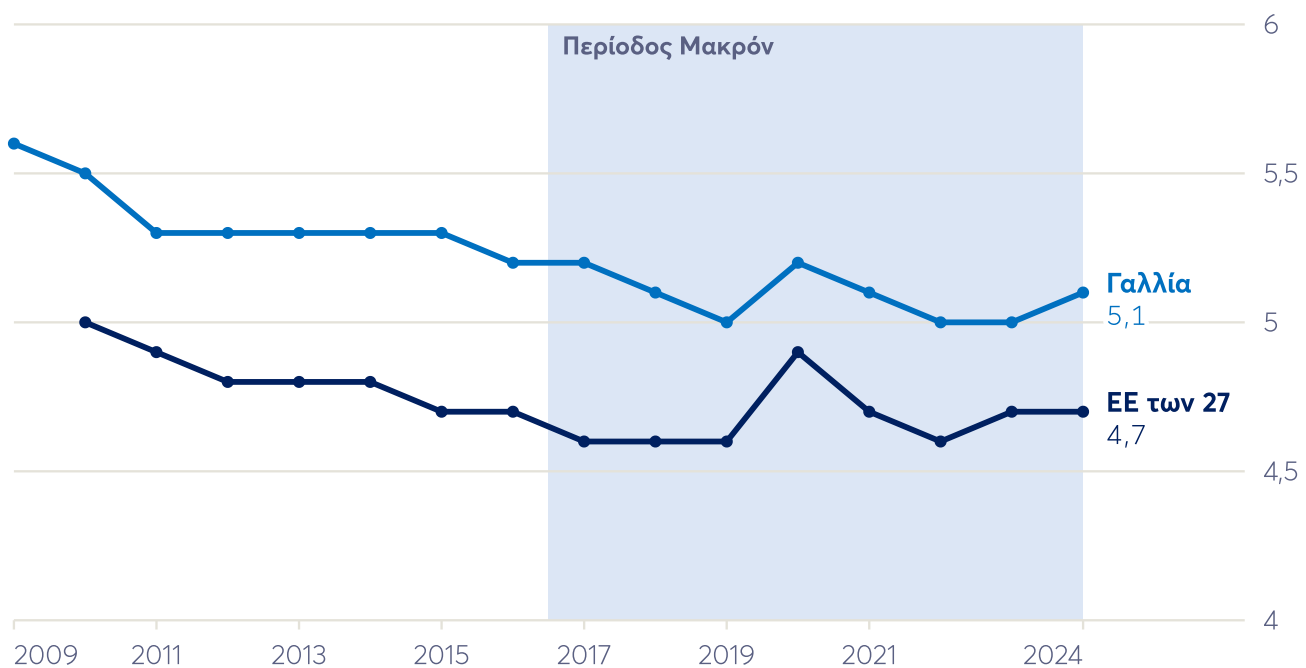

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα (NY.GDP.MKTP.KD.ZG), ετήσια μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ. Η ευρωζώνη αναφέρεται με τον ορισμό της Παγκόσμιας Τράπεζας.

6 Οι δαπάνες στην εκπαίδευση

Ενα από τα βασικά αιτήματα των διαδηλωτών τις τελευταίες εβδομάδες είναι η μεγαλύτερη διάθεση πόρων από τον κρατικό προϋπολογισμό για την παιδεία. Η Γαλλία δαπανά σταθερά λίγο περισσότερο από το 5% του ΑΕΠ στην εκπαίδευση. Το 2009 το ποσοστό ήταν 5,6% και το χαμηλότερο που έφτασε ήταν το 5% το 2019, το 2022 και το 2023. Τα τελευταία δεδομένα της Eurostat από το 2024 τοποθετούν αυτό το ποσοστό στο 5,1%. Η Γαλλία δαπανά περισσότερα από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 ο οποίος από το 2016 και μετά βρίσκεται μεταξύ 4,6% και 4,7% του ΑΕΠ, με εξαίρεση το 4,9% του 2020 (Γράφημα 8).

Γράφημα 8. Δαπάνες γενικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση, % του ΑΕΠ, 2009–2024

Πηγή: Eurostat (gov_10a_exp), δαπάνες γενικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση (COFOG 09). Στοιχεία Γαλλίας 2023 και 2024 προσωρινά. Για την ΕΕ των 27 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2009.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η εκπαίδευση στη Γαλλία δεν αντιμετωπίζει προβλήματα ή ότι δεν υπάρχει χώρος βελτίωσης. Τα στατιστικά αυτά λένε μονάχα ότι όποια και να είναι τα προβλήματα αυτά μάλλον δεν εντοπίζονται κατά βάση στην έλλειψη συνολικής χρηματοδότησης. Τα προβλήματα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας φαίνεται να συνδέονται με την εσωτερική κατανομή των πόρων, καθώς το ύψος των εκπαιδευτικών δαπανών είναι πλασματικό. Συγκεκριμένα, το 32% των πιστώσεων του υπουργείου Παιδείας πηγαίνει σε συνταξιοδοτικές εισφορές, με αποτέλεσμα ένα τρίτο περίπου των κονδυλίων να μη φτάνει στις σχολικές αίθουσες, τις υποδομές και τους μισθούς των εν ενεργεία εκπαιδευτικών.

Σύμφωνα με το παράρτημα του προϋπολογισμού του 2027 για τις συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων, που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2026, οι εισφορές για τις συντάξεις του προσωπικού του υπουργείου Εθνικής Παιδείας ανέρχονται σε περίπου 28,5 δισ. ευρώ και αντιστοιχούν στο 32% των πιστώσεών του, το υψηλότερο ποσοστό ανάμεσα στα υπουργεία, με το υπουργείο Εσωτερικών να ακολουθεί στο 30% και τον μέσο όρο των υπουργείων να βρίσκεται κοντά στο 11% με 13%. Το ποσό αυτό δεν αποτελεί έλλειμμα που καλύπτεται από τα σχολικά κονδύλια, αλλά τη συνταξιοδοτική εισφορά (εργοδοτική και εργαζομένων) που το υπουργείο καταβάλλει για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς στον ειδικό λογαριασμό συντάξεων του κράτους, με αποτέλεσμα ένα τρίτο περίπου των πιστώσεων να μη φτάνει ποτέ στις σχολικές αίθουσες. Η κυβέρνηση αποδίδει το υψηλό ποσοστό στη δημογραφική δομή του δημοσίου, αφού στο κρατικό σύστημα αντιστοιχούν περίπου 0,94 εισφορές σε κάθε συνταξιούχο, έναντι 1,5 στο γενικό σύστημα. Το μέγεθος αυτό μετριέται επί των πιστώσεων του υπουργείου και όχι επί του ΑΕΠ, οπότε δεν είναι άμεσα συγκρίσιμο με τα στοιχεία της Eurostat του Γραφήματος 8, και οι δημοσιευμένες αναφορές διαφέρουν ελαφρά ως προς τον παρονομαστή (περίπου 89 έως 91 δισ. ευρώ).^[9–11]

7 Η κοινωνική προστασία στη Γαλλία

Το μεγαλύτερο κομμάτι της απόστασης της Γαλλίας από την ευρωζώνη στις δημόσιες δαπάνες εξηγείται από την κοινωνική προστασία. Σύμφωνα με την Banque de France, το 2023 η Γαλλία δαπάνησε για κοινωνική προστασία το 32,2% του ΑΕΠ, όταν ο μέσος όρος της ευρωζώνης ήταν 27,2%.^[1] Η διαφορά των 5 μονάδων αντιστοιχεί στα δύο τρίτα της συνολικής απόστασης των 7,5 μονάδων, και όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 η Γαλλία δαπανά περισσότερο από την ευρωζώνη σε κάθε μία από τις επιμέρους κατηγορίες.

Πίνακας 1. Δαπάνες κοινωνικής προστασίας ανά κατηγορία, Γαλλία και ευρωζώνη, % του ΑΕΠ, 2023

% του ΑΕΠ, 2023	Γαλλία	Ευρωζώνη	Δ
Κοινωνική προστασία	32,2	27,2	+5,0
Συντάξεις	14,4	12,2	+2,2
Υγεία	11,7	10,2	+1,5
Οικογένεια	2,3	1,8	+0,5
Ανεργία	1,6	1,3	+0,3
Στεγαστικά επιδόματα	0,7	0,4	+0,3

Σημείωση: Οι συντάξεις περιλαμβάνουν τις δαπάνες γήρατος και επιζώντων. Η υγεία περιλαμβάνει και τις δαπάνες ασθένειας και αναπηρίας. Οι επιμέρους κατηγορίες δεν καλύπτουν το σύνολο της κοινωνικής προστασίας. Η στήλη Δ δείχνει τη διαφορά της Γαλλίας από την ευρωζώνη σε ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (θετικό πρόσημο σημαίνει υψηλότερη δαπάνη στη Γαλλία).

Πηγή: Cochard και Deredec (2025), Banque de France, με βάση στοιχεία Eurostat και INSEE.

Η μεγαλύτερη διαφορά βρίσκεται στις συντάξεις, που φτάνουν το 14,4% του ΑΕΠ έναντι 12,2% στην ευρωζώνη (Πίνακας 1). Η Banque de France αποδίδει την απόσταση κυρίως στη χαμηλότερη πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης και σε μικρότερο βαθμό στην υψηλότερη μέση σύνταξη, ενώ η δημογραφία της Γαλλίας είναι στην πραγματικότητα ευνοϊκότερη από αυτή της Γερμανίας και της Ιταλίας. Δεν πρόκειται δηλαδή για ένα κράτος που αναγκάζεται να πληρώνει περισσότερα επειδή ο πληθυσμός του γερνάει γρηγορότερα, αλλά για ένα σύστημα που επιλέγει να πληρώνει περισσότερα και νωρίτερα. Από το 2001 έως το 2023 οι συνταξιοδοτικές δαπάνες της Γαλλίας αυξήθηκαν κατά 2,3 μονάδες του ΑΕΠ, όταν στην ευρωζώνη η αύξηση ήταν 1,2 μονάδες, και εξηγούν σχεδόν το μισό της αύξησης των συνολικών δημόσιων δαπανών στο ίδιο διάστημα.

Στην υγεία η Γαλλία δαπανά το 11,7% του ΑΕΠ έναντι 10,2% στην ευρωζώνη. Η διαφορά προέρχεται κυρίως από τις εξωνοσοκομειακές και τις νοσοκομειακές υπηρεσίες. Τα γαλλικά νοσοκομεία απασχολούσαν το 2021 το 5% του συνόλου των εργαζομένων, το υψηλότερο ποσοστό ανάμεσα στις χώρες της ευρωζώνης που εξέτασε ο ΟΟΣΑ, και το μη ιατρικό προσωπικό αντιστοιχούσε στο 34% του νοσοκομειακού προσωπικού, όταν στη Γερμανία ήταν 21%. Στην ανεργία, παρά τη μεταρρύθμιση του 2019, η Γαλλία δαπανά 1,6% του ΑΕΠ έναντι 1,3%, κυρίως λόγω υψηλότερων επιδομάτων ανά άνεργο και μεγαλύτερης διάρκειας κατα-

βολής. Το ποσοστό αναπλήρωσης του προηγούμενου εισοδήματος μένει σταθερό στο 66%, ενώ στην ευρωζώνη πέφτει κατά μέσο όρο στο 43% μετά από δύο χρόνια. Δηλαδή, ένας Γάλλος άνεργος παίρνει ως επίδομα τα 2/3 του εισοδήματός του ενώ ο μέσος άνεργος στην ευρωζώνη ούτε τα μισά. Τα στεγαστικά επιδόματα, τέλος, έφτασαν το 2023 σε σχεδόν 6 εκατομμύρια νοικοκυριά, με κόστος 20 δισ. ευρώ, και σύμφωνα με την ίδια ανάλυση ασκούν διαρκή ανοδική πίεση στα ενοίκια, με μέρος της ενίσχυσης να καταλήγει τελικά στους ιδιοκτήτες.

Η εικόνα αυτή δύσκολα συμβιβάζεται με το αφήγημα ενός κράτους πρόνοιας που αποσύρεται. Το γαλλικό κράτος πρόνοιας είναι από τα πιο γενναιόδωρα στην ευρωζώνη, και το ερώτημα που θέτουν τα στοιχεία δεν είναι εάν δαπανά αρκετά αλλά εάν δαπανά σωστά ή πάρα πολλά.

8 Η οικονομική (αν)ελευθερία στη Γαλλία

Η Γαλλία σήμερα δεν έχει μία ελεύθερη οικονομία χωρίς κρατική παρέμβαση, αλλά το αντίθετο. Σύμφωνα με τον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας του Fraser Institute^[12] η Γαλλία το 2009 βρισκόταν 24η ανάμεσα σε 161 χώρες παγκοσμίως με βαθμολογία 7,61 στα 10. Έπεσε στην 41η θέση το 2017 και στην 44η το 2018 και το 2020, ενώ το 2024 ανήλθε στην 39η θέση. Η μεγάλη πτώση στην κατάταξη έγινε δηλαδή πριν από τον Μακρόν, και επί των ημερών του ο βαθμός μειώθηκε μόλις κατά 0,06 ενώ η θέση βελτιώθηκε οριακά κατά δύο θέσεις (Γραφήματα 9 και 10).

7,51

ΒΑΘΜΟΣ EFW 2024,
ΓΑΛΛΙΑ

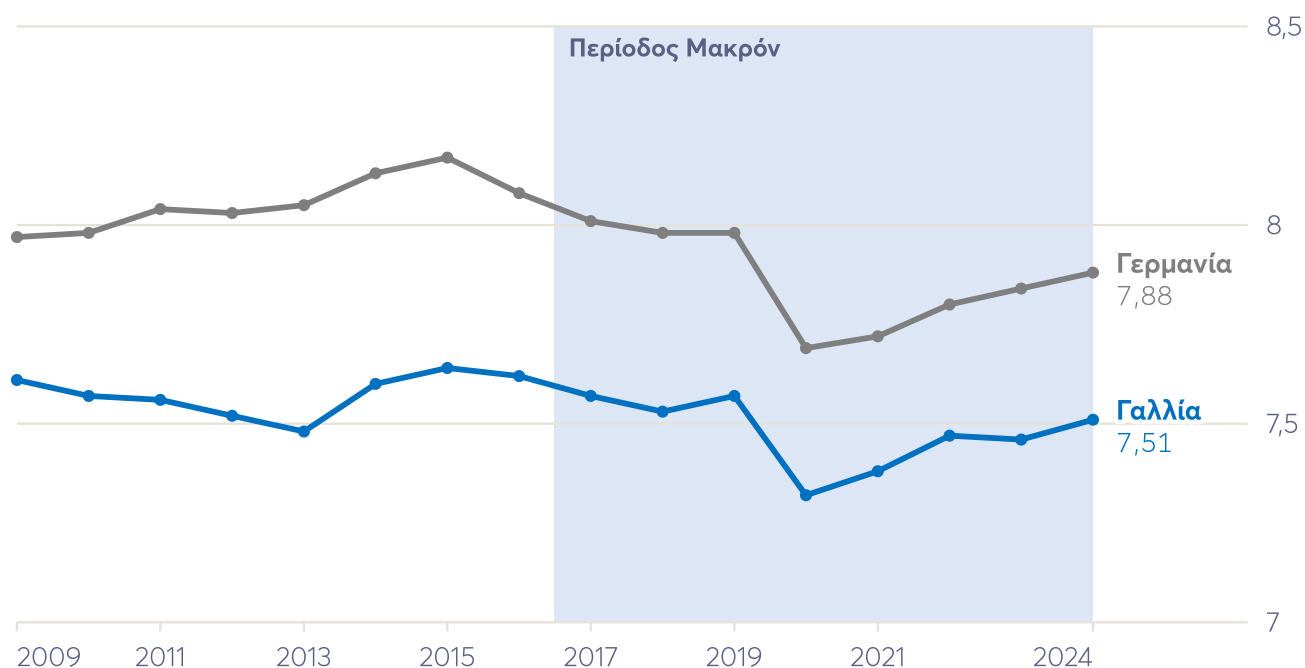
2017: 7,57 και 2009: 7,61

39η

ΚΑΤΑΤΑΞΗ EFW 2024,
ΓΑΛΛΙΑ

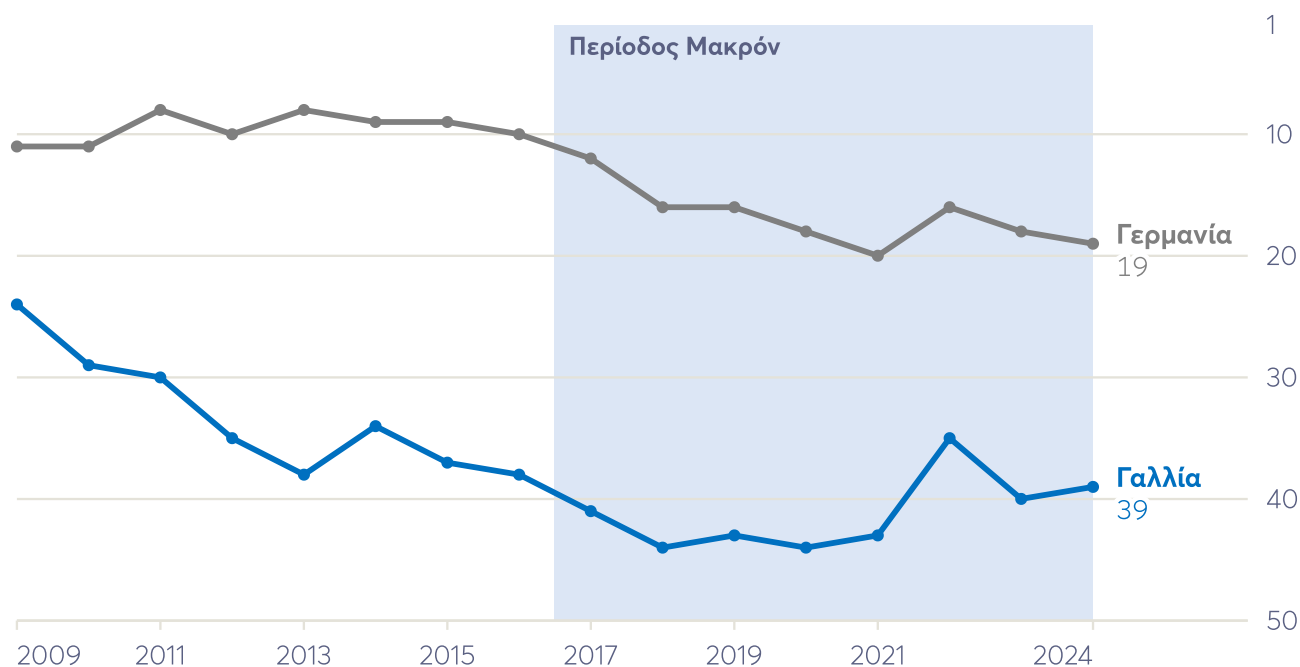
από 165 χώρες, 2017: 41η
και 2009: 24η

Γράφημα 9. Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (EFW), βαθμός από 0 έως 10, 2009–2024

Πηγή: Fraser Institute, Economic Freedom of the World, αρχείο δεδομένων έκδοσης 2026, συνολικός βαθμός.

Γράφημα 10. Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (EFW), κατάταξη (ψηλότερα = καλύτερο), 2009–2024

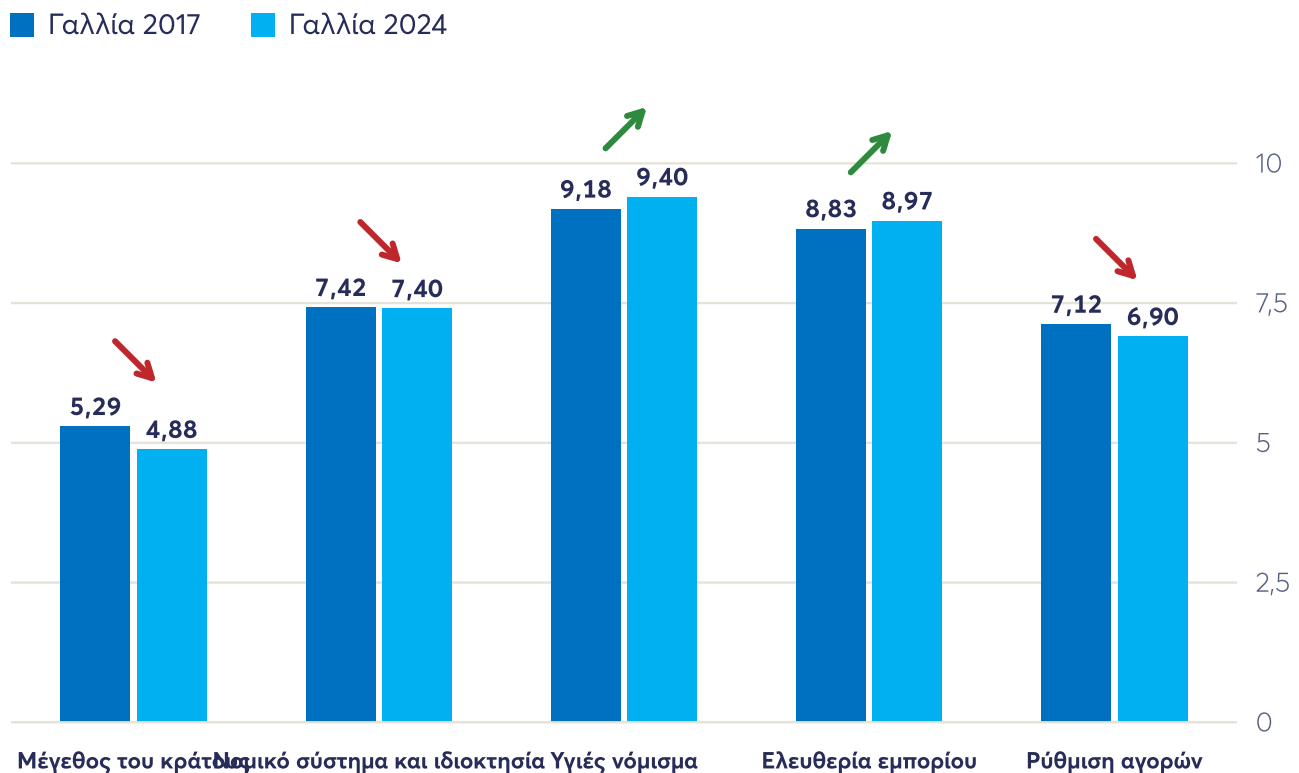
Πηγή: Fraser Institute, EFW 2026. Ο άξονας είναι αντεστραμμένος, οπότε η καλύτερη κατάταξη βρίσκεται ψηλότερα. Ο αριθμός των χωρών αυξήθηκε από 161 το 2009 σε 165 το 2024.

Η οικονομική ελευθερία είναι ένας σημαντικός δείκτης καθώς συνδέεται θετικά με την ευημερία, την ποιότητα ζωής, την κοινωνική κινητικότητα και την πολιτική σταθερότητα, παράμετροι εξαιρετικά μεγάλης σημασίας για το βιοτικό επίπεδο.^[13]

Οι πέντε τομείς: πού εντοπίζονται τα προβλήματα στη γαλλική οικονομία

Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας επιμερίζεται σε πέντε τομείς (Γράφημα 11): το μέγεθος του κράτους, το νομικό σύστημα και την προστασία της ιδιοκτησίας, το υγιές νόμισμα, την ελευθερία του διεθνούς εμπορίου και τη ρύθμιση των αγορών. Σε απόλυτα νούμερα ο τομέας που η Γαλλία καταγράφει τη χαμηλότερη επίδοση είναι το μέγεθος του κράτους, με βαθμολογία 4,88 στα 10, ενώ βρίσκεται στην 153^η θέση ανάμεσα σε 165 χώρες. Ακολουθεί η ρύθμιση των αγορών με 6,90 στα 10 (51^η θέση), το νομικό σύστημα με 7,40 στα 10 (27^η θέση), η ελευθερία εμπορίου με 8,97 στα 10 (12^η θέση) και το υγιές νόμισμα με 9,40 (17^η θέση).

Γράφημα 11. Οι πέντε τομείς του EFW, βαθμός από 0 έως 10, Γαλλία, 2017 και 2024

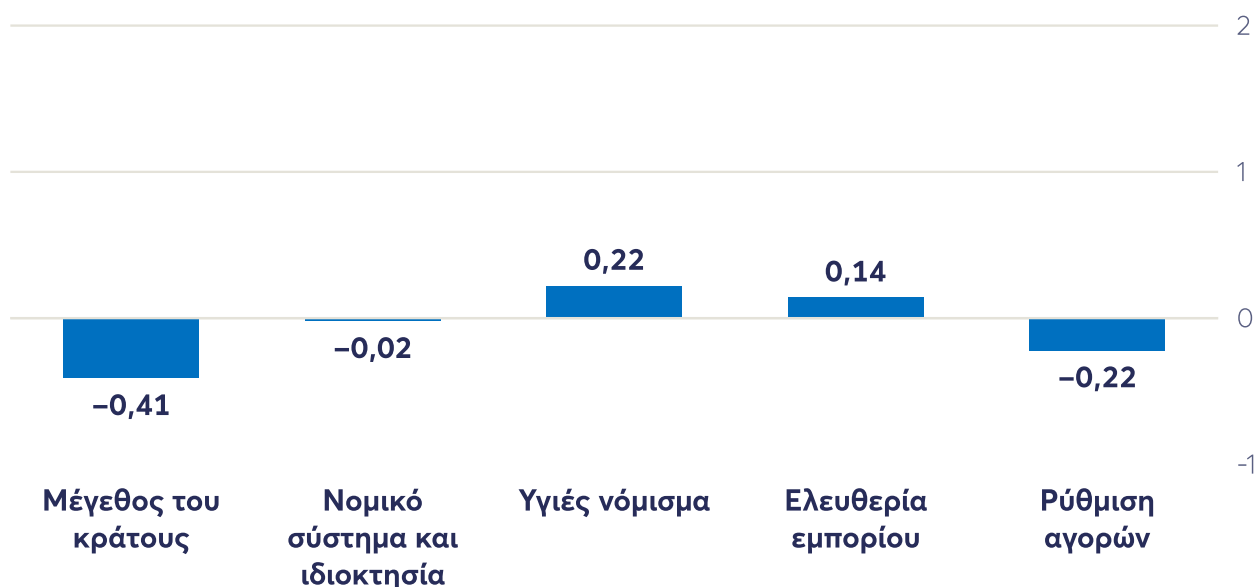
Πηγή: Fraser Institute, EFW 2026. Το 2017 είναι το έτος ανάληψης της εξουσίας από τον Μακρόν.

Το 2017, όταν ο Μακρόν ανέλαβε την προεδρία, η Γαλλία είχε βαθμολογία 5,29 στα 10 στο μέγεθος του κράτους και βρισκόταν στην 146^η θέση. Σε σύγκριση με τότε, η μεγαλύτερη μείωση της βαθμολογίας καταγράφεται και πάλι στον συγκεκριμένο τομέα, κατά 0,41 μονάδες, ενώ η χώρα υποχώρησε κατά επτά θέσεις στην κατάταξη (Γραφήματα 12 και 13).

Η μεγαλύτερη υποχώρηση στην κατάταξη, ωστόσο, σημειώθηκε στη ρύθμιση των αγορών, όπου η Γαλλία έπεσε από την 40^η στην 51^η θέση, χάνοντας 11 θέσεις, ενώ η βαθμολογία της μειώθηκε από 7,12 σε 6,90. Στο νομικό σύστημα, η βαθμολογία παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη, με οριακή μείωση από 7,42 σε 7,40, ενώ η χώρα υποχώρησε από την 25^η στην 27^η θέση.

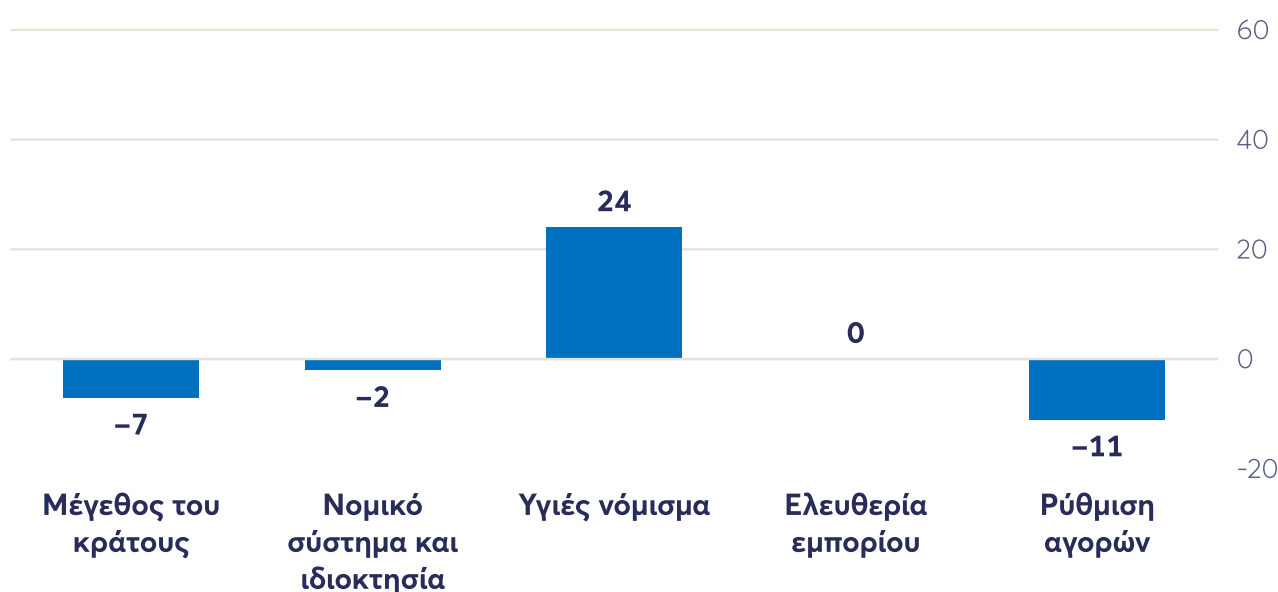
Αντίθετα, βελτίωση σημειώθηκε στην ελευθερία του εμπορίου, με αύξηση της βαθμολογίας κατά 0,14 μονάδες και διατήρηση της 12ης θέσης, καθώς και στον τομέα του υγιούς νομίσματος, με αύξηση κατά 0,22 μονάδες και άνοδο κατά 24 θέσεις, από την 41η στην 17η. Αυτή είναι η καλύτερη επίδοση της Γαλλίας στον συγκεκριμένο τομέα κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Γράφημα 12. Μεταβολή βαθμού EFW ανά τομέα, Γαλλία, 2017–2024

Πηγή: Fraser Institute, EFW 2026. Ίδιοι υπολογισμοί.

Γράφημα 13. Μεταβολή κατάταξης EFW ανά τομέα, Γαλλία, 2017–2024 (θετικό σημαίνει βελτίωση)

Πηγή: Fraser Institute, EFW 2026. Το 2017 οι χώρες ήταν 164 και το 2024 είναι 165.

Τα επιμέρους στοιχεία εξηγούν γιατί. Στο μέγεθος του κράτους οι τρεις δείκτες που μετρούν το βάρος των δαπανών και των φόρων, δηλαδή η δημόσια κατανάλωση, οι μεταβιβάσεις και ο ανώτατος οριακός φορολογικός συντελεστής, βρίσκονται στο 2,6, στο 2,3 και στο 3,5 στα δέκα και δεν κινήθηκαν καθόλου από το 2017. Αυτό που υποχώρησε είναι ο βαθμός των δημόσιων επενδύσεων, από 9,95 σε 8,66, και της κρατικής ιδιοκτησίας, από 8,09 σε 7,34, κάτι που σημαίνει ότι το κράτος έγινε βαρύτερο και σε αυτά τα δύο. Στη ρύθμιση η αγορά εργασίας έμεινε στο 5,07 και στις δύο χρονιές, ενώ έπεσαν η ρύθμιση των επιχειρήσεων από 6,94 σε 6,55 και η ρύθμιση της πίστης από 8,86 σε 8,50. Στο νομικό σύστημα η ακεραιότητα του δικαίου έπεσε από 8,47 σε 7,37 και τα συμβόλαια από 7,02 σε 6,42, ενώ η προστασία της ακίνητης περιουσίας βελτιώθηκε από 4,29 σε 6,81.

9 Η Γαλλία στον Δείκτη Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας

Το μέγεθος του γαλλικού κράτους αποτυπώνεται και στη δομή του φορολογικού του συστήματος. Σύμφωνα με τον Δείκτη Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας 2026 της Tax Foundation, η Γαλλία έχει το λιγότερο ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα στον ΟΟΣΑ, στην 38η θέση ανάμεσα σε 38 χώρες με βαθμολογία 45,7 στους 100.^[14] Στην έκδοση του 2018, ο Δείκτης κατέτασσε τη Γαλλία στην 35η και τελευταία θέση μεταξύ 35 χωρών, όπως και το 2017. Στην εταιρική φορολογία, η χώρα βρισκόταν στην 34η θέση και στη φορολογία της ακίνητης περιουσίας στην 35η. Το 2024 κατατασσόταν συνολικά στην 36η θέση μεταξύ 38 χωρών, ενώ το 2025 υποχώρησε στην 38η και τελευταία θέση, όπου παρέμεινε και το 2026 (Γράφημα 14). Στη διάρκεια της προεδρίας Μακρόν, επομένως, η Γαλλία παρέμεινε στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης, παρά τη μείωση του εταιρικού φορολογικού συντελεστή από το 33% στο 25%. Μάλιστα, στην εταιρική φορολογία υποχώρησε από την 34η θέση το 2018 στην τελευταία.^[15–19] Η τελευταία θέση στην εταιρική φορολογία οφείλεται στο ότι, παρά τη μείωση του βασικού συντελεστή στο 25%, ο συνολικός ανώτατος συντελεστής φόρου εταιρειών φτάνει το 36,1%, ο υψηλότερος στον ΟΟΣΑ, λόγω των πρόσθετων φόρων και των φόρων επί της παραγωγής. Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στο 47% είναι από τις υψηλότερες στον ΟΟΣΑ, ενώ η Γαλλία διατηρεί φόρο πλούτου επί της ακίνητης περιουσίας, φόρο κληρονομιών, φόρο στα τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία και φόρο χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

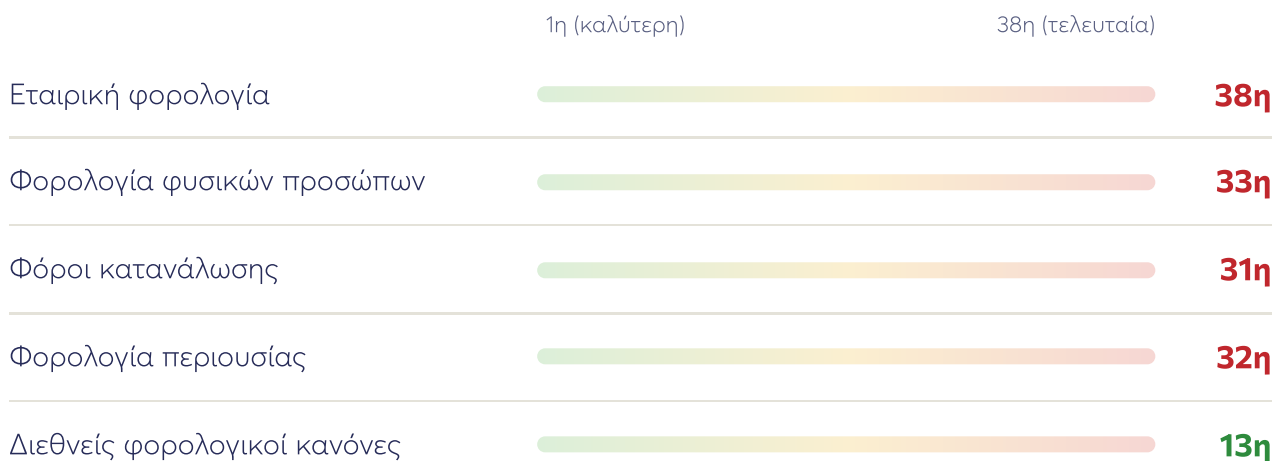
Γαλλία

38η από 38

Συνολική κατάταξη

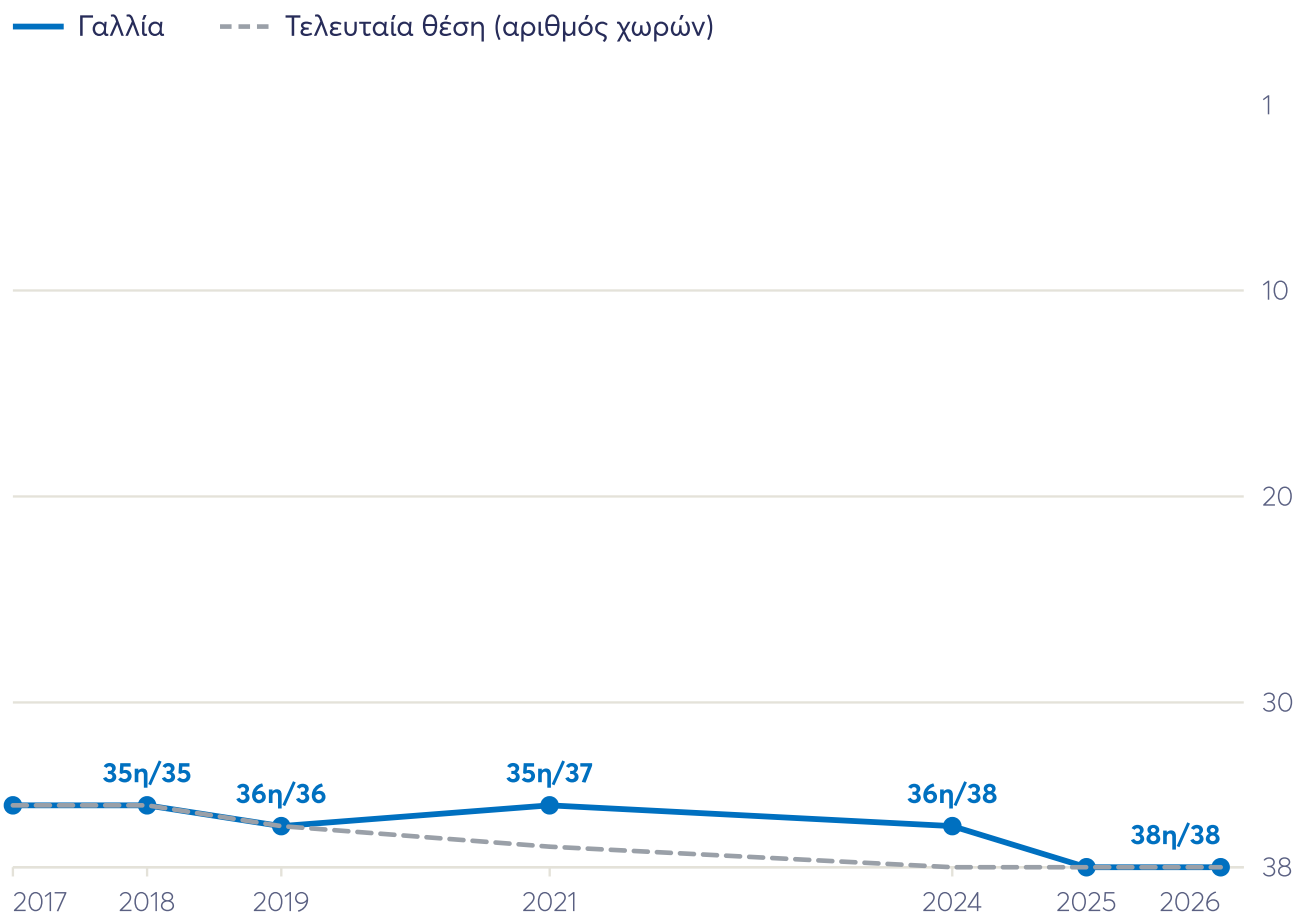
45,7 /100

Συνολική βαθμολογία

Πηγή: Tax Foundation, International Tax Competitiveness Index 2026.

Γράφημα 14. Η θέση της Γαλλίας στον Δείκτη Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας, 2017–2026 (ψηλότερα = καλύτερο)

Η διακεκομμένη γραμμή δείχνει την τελευταία θέση κάθε έκδοσης, δηλαδή τον αριθμό των χωρών. Όπου η Γαλλία βρίσκεται πάνω της, είναι τελευταία.

Πηγή: Tax Foundation, International Tax Competitiveness Index, εκδόσεις 2017, 2018, 2019, 2021, 2024, 2025 και 2026. Οι εκδόσεις αλλάζουν ως προς τον αριθμό των χωρών και τη μεθοδολογία και δεν είναι πλήρως συγκρίσιμες.

Το παράδειγμα που αξίζει να κοιτάξει κανείς είναι η Εσθονία, η οποία για δέκατη τρίτη συνεχόμενη χρονιά έχει το πιο ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα στον ΟΟΣΑ. Οι εσθονικές επιχειρήσεις φορολογούνται με 22% μόνο όταν διανέμουν τα κέρδη τους, οπότε ό,τι επανεπενδύεται μένει αφορολόγητο. Τα φυσικά πρόσωπα πληρώνουν ενιαίο συντελεστή 22% που δεν εφαρμόζεται στα μερίσματα, ο φόρος ιδιοκτησίας αφορά μόνο την αξία της γης και όχι τα κτίσματα ή το κεφάλαιο και ο ΦΠΑ εφαρμόζεται σε ευρεία βάση με χαμηλό κόστος συμμόρφωσης. Η Εσθονία είναι μια χώρα με λίγους και απλούς φόρους, που αφήνουν χώρο στις επενδύσεις. Η Γαλλία ακολουθεί την αντίθετη συνταγή, με υψηλούς συντελεστές, στενές βάσεις και πλήθος ειδικών φόρων.

10 Συμπεράσματα

Η αποτίμηση της περιόδου Μακρόν δείχνει ότι οι επιμέρους φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις δεν εξελίχθηκαν σε μια συνεκτική αλλαγή του γαλλικού οικονομικού μοντέλου. Οι φορολογικές ελαφρύνσεις δεν συνοδεύτηκαν από έναν διαρκή και ουσιαστικό περιορισμό του βάρους των δημόσιων δαπανών. Το 2025, οι δαπάνες εξακολουθούσαν να ξεπερνούν το 57% του ΑΕΠ, ενώ το έλλειμμα παρέμενε στο 5,1% και το δη-

μόσιο χρέος πάνω από το 115%. Επομένως, το αποτέλεσμα της διακυβέρνησης Μακρόν παραπέμπει περισσότερο σε μια ανολοκλήρωτη μεταρρυθμιστική προσπάθεια, η οποία διατήρησε βασικές αδυναμίες του κρατικού μοντέλου που παρέλαβε.

Η Γαλλία εξακολουθεί να συνδυάζει την οικονομία της αγοράς με ένα ιδιαίτερα μεγάλο κράτος και σημαντικούς περιορισμούς στην οικονομική δραστηριότητα. Η εικόνα του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας αναδεικνύει αυτή την αντίφαση. Σε σχέση με το 2017, οι επιδόσεις στο μέγεθος του κράτους και στη ρύθμιση των αγορών έχουν επιδεινωθεί, ενώ το νομικό σύστημα παρουσιάζει μικρή υποχώρηση. Οι βελτιώσεις εντοπίζονται στο νόμισμα και στο διεθνές εμπόριο, δύο τομείς που συνδέονται στενά με το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο. Η χώρα διατηρεί σημαντικές οικονομικές ελευθερίες, αλλά η περίοδος Μακρόν δεν οδήγησε σε συνολική ενίσχυσή τους ούτε σε ουσιαστική υποχώρηση του κρατικού παρεμβατισμού.

Από αυτή την άποψη, το ζήτημα αφορά τόσο το μέγεθος όσο και τη λειτουργία του κράτους. Η διατήρηση υψηλών δαπανών χρειάζεται να αξιολογείται μαζί με την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται και τη δυνατότητα σταθερής χρηματοδότησής τους. Στην εκπαίδευση, για παράδειγμα, η συζήτηση για περισσότερους πόρους πρέπει να συνοδεύεται από έλεγχο της κατανομής τους και του οφέλους που φτάνει στους μαθητές και στους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς. Αντίστοιχα, η προστασία των συντάξεων προϋποθέτει ένα σύστημα που μπορεί να χρηματοδοτείται χωρίς τη συνεχή μεταφορά πρόσθετων υποχρεώσεων στις επόμενες γενιές.

Η κοινωνική δυσaréσκεια που μπορεί να δημιουργεί η απόσταση ανάμεσα στην υψηλή οικονομική επιβάρυνση και στις ανεπαρκείς δημόσιες υπηρεσίες προσφέρει πρόσφορο έδαφος στον λαϊκισμό. Η έκδοση του 2026 του Δείκτη Timbro καταγράφει για τη Γαλλία συνολική εκλογική στήριξη 43% προς τα κόμματα που ταξινομεί ως λαϊκιστικά, αυταρχικά ή ακραία, με βάση τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές.^[20] Το ποσοστό αυτό δείχνει το εύρος της πολιτικής αμφισβήτησης, χωρίς από μόνο του να εξηγεί τις αιτίες της. Πλέον, οι δημοσκοπήσεις για τις προεδρικές εκλογές δείχνουν ότι η άκρα δεξιά της Λεπέν και η λαϊκιστική ριζοσπαστική αριστερά του Μελανσόν μαζί μπορούν να ξεπεράσουν το 55%.^[21] Το κρίσιμο ερώτημα είναι κατά πόσο οι δυνάμεις που εκφράζουν αυτή τη δυσaréσκεια προσφέρουν εφαρμόσιμη διέξοδο από τα οικονομικά προβλήματα της χώρας.

Οι δύο υποψήφιοι που φαίνεται να έχουν τις μεγαλύτερες πιθανότητες να γίνουν ο/η προσεχής πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας είναι ο Ζαν-Λυκ Μελανσόν με την «Ανυπότακτη Γαλλία» και η Μαρίν Λεπέν από την «Εθνική Συσπείρωση». Αν και η Λεπέν φαίνεται αρκετά πιο μπροστά από τον Μελανσόν, αυτό θα μπορούσε να αλλάξει εάν στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών οι ψηφοφόροι του κόμματος Μακρόν και των λοιπών κομμάτων ψηφίσουν Μελανσόν για να αποτρέψουν μια νίκη της ακροδεξιάς.

Η Μαρίν Λεπέν έχει δηλώσει πως εάν εκλεγεί πρόεδρος θα επιδιώξει καθαρή εξοικονόμηση 140 δισ. ευρώ έως το 2032 σε σχέση με το 2026, αυξάνοντας τον αρχικό της στόχο των 125 δισ., με τις περισσότερες περικοπές να γίνονται τα τρία πρώτα χρόνια μέσω του εξορθολογισμού της λειτουργίας του κράτους. Στόχος της είναι το έλλειμμα να επιστρέψει στο 3% του ΑΕΠ ήδη από το 2030. Προτείνει επίσης δημοψήφισμα για τη συνταγματική κατοχύρωση ενός «χρυσού κανόνα» που θα υποχρεώνει τη μείωση του ελλείμματος κατά τουλάχιστον μισή μονάδα τον χρόνο, μέχρι το χρέος να επιστρέψει στο 60% του ΑΕΠ από περίπου 119% σήμερα, και τον περιορισμό της καθαρής συνεισφοράς της Γαλλίας στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα 5 δισ. ευρώ.^[22] Το πρόγραμμα όμως έχει σοβαρά κενά. Η Εθνική Συσπείρωση θέλει ταυτόχρονα να αναστρέψει τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του 2023 και να μειώσει φόρους, ιδίως τον ΦΠΑ, ενώ στηρίζει μεγάλο μέρος της εξοικονόμησης στην καταπολέμηση της απάτης και στη μείωση της μετανάστευσης. Το πού ακριβώς θα βρεθούν τα 140 δισ. παραμένει σε κάποιο βαθμό ασαφές.

Στον αντίποδα, ο Ζαν-Λυκ Μελανσόν προτείνει ένα θετικό σοκ ζήτησης χρηματοδοτούμενο από νέες δημόσιες δαπάνες. Το πακέτο «έκτακτων δαπανών» ύψους 82 δισ. ευρώ περιλαμβάνει αύξηση του κατώτατου μισθού, αύξηση 10% στους μισθούς του δημοσίου, υψηλότερα επιδόματα και μηνιαίο επίδομα 1.337 ευρώ σε κάθε φοιτητή. Για τη χρηματοδότησή του προτείνει φόρο 2% στις περιουσίες άνω των 100 εκατ. ευρώ και υψηλότερους φόρους κληρονομιάς, με ανώτατο όριο κληρονομιάς τα 12 εκατ. ευρώ, ενώ επιμένει στη διαγραφή μέρους του γαλλικού χρέους που κατέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, πρόταση που η ίδια η πρόεδρος της ΕΚΤ χαρακτήρισε επικίνδυνη και πιθανώς παράνομη. Συνολικά το πρόγραμμα προβλέπει 106,4 δισ. ευρώ επιπλέον έσοδα και 81,7 δισ. ευρώ επιπλέον δαπάνες, αφήνοντας περίπου 25 δισ. για τη μείωση του ελλείμματος. Για τον Μελανσόν η αιτία του ελλείμματος δεν είναι άλλη από τις φορολογικές μειώσεις του Μακρόν.^[23]

Τα δύο προγράμματα κινούνται σε αντίθετες κατευθύνσεις αλλά μοιράζονται την ίδια αδυναμία. Κανένα από τα δύο δεν αγγίζει τον πυρήνα του προβλήματος που περιγράφηκε σε αυτό το κείμενο, δηλαδή το μέγεθος και τη δομή του γαλλικού κράτους. Η Λεπέν υπόσχεται περικοπές αλλά θέλει ταυτόχρονα να αναστρέψει τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση, όταν οι συντάξεις είναι η μεγαλύτερη πηγή της απόστασης της Γαλλίας από την ευρωζώνη. Ο Μελανσόν θεωρεί ότι η λύση για ένα κράτος που ήδη ξοδεύει το 57% του ΑΕΠ είναι ακόμη περισσότερες δαπάνες και ακόμη υψηλότεροι φόροι, στη χώρα με το λιγότερο ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα του ΟΟΣΑ.

Το κόστος της ανατροπής της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης του 2023 δεν μπορεί να καλυφθεί με την επίκληση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς, ενώ η πολιτική αύξησης των δημοσίων δαπανών με υψηλότερη φορολογία και ενίσχυση της ζήτησης κινείται προς τη λάθος κατεύθυνση. Παρότι η σημερινή αντιπολίτευση στα αριστερά προβλέπει πρόσθετα έσοδα μεγαλύτερα από τις νέες δαπάνες, η επιτυχία της εξαρτάται από το αν οι εκτιμήσεις για τα φορολογικά έσοδα και την ανάπτυξη θα επαληθευτούν. Από φιλελεύθερη σκοπιά, η βασική αδυναμία αυτής της προσέγγισης είναι ότι επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις δυσλειτουργίες ενός ήδη πολύ μεγάλου κράτους διευρύνοντας περαιτέρω τον οικονομικό του ρόλο.

Ο κίνδυνος για τη Γαλλία είναι, επομένως, να εγκλωβιστεί σε μια πολιτική αντιπαράθεση όπου η δυσарέσκεια οδηγεί σε νέες υποσχέσεις, ενώ οι αναγκαίες αλλαγές αναβάλλονται. Μια συνεκτική φιλελεύθερη κατεύθυνση θα απαιτούσε σταδιακό περιορισμό των μη αποτελεσματικών δαπανών, βιώσιμη χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας, απλούστερους κανόνες για την οικονομική δραστηριότητα και καλύτερη αξιοποίηση των δημόσιων πόρων. Είναι προτιμότερο αυτές οι αλλαγές να προκύψουν από πολιτικές αποφάσεις που θα εξηγηθούν και θα συζητηθούν ανοιχτά με τους πολίτες. Όσο αναβάλλονται, αυξάνεται ο κίνδυνος να γίνουν αργότερα υπό την πίεση του δανεισμού και μιας βαθύτερης κρίσης, με μικρότερα περιθώρια επιλογής και μεγαλύτερο κοινωνικό κόστος.

Βιβλιογραφία

1. Cochard, M., & Deredec, C. (2025). In which areas does France spend more than euro area peer economies? *Banque de France Bulletin*, 259, Article 4. www.banque-france.fr/en/publications-and-statistics/publications/which-areas-do-es-france-spend-more-euro-area-peer-economies
2. International Monetary Fund. (2025). *France: 2025 Article IV consultation. Press release, staff report, and statement by the Executive Director for France*. IMF Country Report No. 25/179. www.imf.org/en/publications/cr/issues/2025/07/11/france-2025-article-iv-consultation-press-release-staff-report-and-statement-by-the-568520

3. OECD. (2025). *Revenue statistics 2025*. OECD Publishing. www.oecd.org/en/publications/revenue-statistics-2025_3a264267-en.html
4. Ecalte, F. (2022, 21 Φεβρουαρίου). *Zooming in on French taxation*. Institut Montaigne. www.institutmontaigne.org/en/blog/zooming-french-taxation
5. Vix, A. (2024, 30 Ιανουαρίου). *Retour sur 50 ans de déficit public*. Fondation iFRAP. www.ifrap.org/data/retour-sur-50-ans-de-deficit-public
6. INSEE. (2026). *En 2025, le déficit public s'élève à 5,1 % du PIB, la dette publique à 115,6 % du PIB*. Informations rapides No. 78. www.insee.fr/fr/statistiques/8956575
7. International Monetary Fund. (2026, 21 Μαΐου). *France: Staff concluding statement of the 2026 Article IV mission*. www.imf.org/en/news/articles/2026/05/21/mcs-052126-france-staff-concluding-statement-of-the-2026-article-iv-mission
8. Gancel, C., & Redoulès, O. (2025). *La durée effective du travail et sa quantité en France et en Europe en 2024*. Rexecode. Document de travail No. 98. www.rexecode.fr/media/documents/document-de-travail/2025/la-duree-effective-du-travail-et-sa-quantite-en-france-et-en-europe-en-2024-document-de-travail-n.98-dec.-2025
9. Ministère chargé des Comptes publics. (2026, Οκτώβριος). *Παράρτημα (jaune budgétaire) για τις συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων, σχέδιο νόμου προϋπολογισμού 2027*.
10. Public Sénat. (2026). *Jusqu'à 32 % à l'Éducation nationale: le gouvernement présente la part consacrée aux retraites de fonctionnaires dans les dépenses des ministères*. www.publicsenat.fr/actualites/economie/jusqua-32-a-leducation-nationale-le-gouvernement-presente-la-part-consacree-aux-retraites-de-fonctionnaires-dans-les-depenses-des-ministeres
11. Acteurs publics. (2026). *Budget 2027: la facture des retraites des fonctionnaires dévoilée ministère par ministère*. acteurspublics.fr/articles/budget-2027-la-facture-des-retraites-des-fonctionnaires-devoilee-ministere-par-ministere
12. Gwartney, J. D., Lawson, R. A., Murphy, R., & Mitchell, M. D. (Eds.). (2026). *Economic freedom of the world: 2026 annual report*. Fraser Institute. www.fraserinstitute.org/sites/default/files/2026-10/economic-freedom-of-the-world-2026.pdf
13. Hall, J. C., & Lawson, R. A. (2014). Economic freedom of the world: An accounting of the literature. *Contemporary Economic Policy*, 32(1), 1–19. doi.org/10.1111/coep.12010
14. Mengden, A., & Zarka, L. (2026). *Δείκτης Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας 2026*. Tax Foundation και ΚΕΦΙΜ.
15. Tax Foundation. (2018). *2018 International Tax Competitiveness Index*. Tax Foundation.
16. Tax Foundation. (2019). *2019 International Tax Competitiveness Index*. taxfoundation.org/research/all/global/2019-international-index
17. Tax Foundation. (2021). *OECD tax rankings 2021*. taxfoundation.org/blog/oecd-tax-rankings-2021
18. Tax Foundation. (2025). *2025 International Tax Competitiveness Index*. taxfoundation.org/research/all/global/2025-international-tax-competitiveness-index
19. Tax Foundation. (2026). *2026 International Tax Competitiveness Index*. taxfoundation.org/research/all/global/2026-international-tax-competitiveness-index
20. Σαραβάκος, Κ., & Λούκας, Χ. (2026, 21 Οκτωβρίου). *Δείκτης Αυταρχικού Λαϊκισμού 2026: Η ανάλυση της εκλογικής υποστήριξης σε λαϊκιστικά και αυταρχικά κόμματα στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*. Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών. kefim.org/deiktis-autarhikou-laikismou-2026
21. PolitPro. (2026). *France: Election trend and polls*. politpro.eu/en/france
22. Rose, M., & Thomas, L. (2026, 6 Οκτωβρίου). *Le Pen eyes bond markets with promise of bigger spending cuts if far right wins presidency*. Reuters. www.reuters.com/business/far-right-presidential-frontrunner-le-pen-pitch-budget-cut-s-french-bonds-bomb-2026-10-06

- 23.** Goury-Laffont, V. (2026, 14 Οκτωβρίου). *France's Mélenchon sees Spain's Sánchez as inspiration for fixing public finances*. Politico Europe. www.politico.eu/article/france-melenchon-spain-sanchez-inspiration-fixing-public-finances

s

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών είναι η κύρια ανεξάρτητη, μη κρατική, μη κομματική φιλελεύθερη δεξαμενή σκέψης στην Ελλάδα. Έχει τη νομική μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας και έδρα την Αθήνα. Το όραμά μας είναι μια Ελλάδα πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους. Ο σκοπός του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών είναι να αυξήσει την επιρροή των φιλελεύθερων προτάσεων και ιδεών στον δημόσιο διάλογο και την πολιτική. Το έργο του περιλαμβάνει ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις και εκδηλώσεις που έχουν ως επίκεντρο την αύξηση της ατομικής ελευθερίας για κάθε πολίτη.

Κατά την εκπόνηση της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης για την υποστήριξη της έρευνας, επεξεργασίας και παρουσίασης του υλικού. Το περιεχόμενο υποβλήθηκε σε ανθρώπινο έλεγχο και αξιολόγηση. Την ευθύνη για την ακρίβεια, την ανάλυση και την ερμηνεία των στοιχείων, καθώς και για τα συμπεράσματα της μελέτης φέρουν αποκλειστικά και πλήρως οι συγγραφείς της μελέτης και το ΚΕΦΙΜ.

Οι απόψεις που δημοσιεύονται στο κείμενο εκφράζουν τους συντάκτες του και όχι απαραίτητα τον οργανισμό.

Τζωρτζ 5, 10682, Αθήνα

T: +30 210 5238373

www.kefim.org

info@kefim.org

 facebook.com/kefim.org

 x.com/kefim_org

 gr.linkedin.com/company/centerforliberalstudies

 youtube.com/kefim

www.kefim.org